

Borlänge kommun

Länsstyrelsens underlag inför planeringsstrategi för Borlänge kommun

Länsstyrelsen ska lämna underlag till kommunens planeringsstrategi enligt 3 kap 26 § plan- och bygglagen (PBL).

Borlänge kommuns kommuntäckande översiktsplan är antagen 2014-06-17. Därutöver har kommunen fördjupad översiktsplan för Borlänge tätort antagen 2018-05-08, fördjupad översiktsplan för Hönsarvsberget som är antagen 2011-03-31 och integrerad i den i den fördjupade översiktsplanen för Borlänge tätort.

Efter utgången av år 2025 kommer översiktsplaner som antagits före den 1 januari 2004 att upphöra att gälla. Detta gäller även för ändringar av översiktsplanen för en viss del av kommunens yta som har antagits före detta datum. Även om översiktsplanen aktualitetsprövats efter 1 januari 2004 så kommer den att upphöra att gälla. Detta gäller även ändringar för en viss del av kommunens yta som har antagits före 1 januari 2004, men som senare har kopplats till en plan som antagits efter 1 januari 2004. Skälet till detta är att dessa översiktsplaner eller ändringar för en viss del av kommunen exempelvis inte har miljöbedömts. Miljöbalkens regler om miljökvalitetsnormer har också tillkommit efter 1 januari 2004. Flera riksintressen har också tillkommit eller ändrats. Därför anses dessa planer inte kunna ha fångat flera viktiga samhällsintressen. Övergångsbestämmelsen gäller dock inte de tematiska tilläggen eftersom de fördes in i PBL först 2008.

[Vad gäller vid ändringen av PBL 3 kap 1 april? - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Länsstyrelsen kommer i underlaget till kommunen inte att bedöma aktualiteten av de granskningsyttranden som hör till översiktsplaner som är äldre än 1 januari 2004 med anledning av ovan. Kommunen bör i arbetet med planeringsstrategin se över hur översiktsplaner äldre än 2004 ska hanteras i den fortsatta översiktsplaneringen.

Länsstyrelsen ska i underlaget till kommunen redovisa statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. I underlaget ska anges hur dessa intressen förhåller sig till

översiktsplanen och om Länsstyrelsens granskningsyttranden i någon del inte längre gäller.

Underlaget motsvarar ungefär den sammanfattande redogörelse som Länsstyrelsen tidigare tagit fram till kommunerna. Lagstiftaren har dock förtydligat att huvudsyftet nu är att tillhandahålla just ett underlag. I tidigare lagstiftning låg tyngdpunkten snarare på Länsstyrelsens synpunkter. Underlaget ska inte innefatta några slutliga avvägningar mellan motstående intressen och Länsstyrelsen förväntas inte heller göra någon egen bedömning av översiktsplanens aktualitet.

De statliga planeringsunderlagen finns samlade och sökbara på planeringskatalogen. I detta underlag finns ibland direktlänkar till olika myndigheters planeringsunderlag. [Startsida - Planeringskatalogen](#)

Många vägledningar finns samlade på Boverkets webbsida. PBL kunskapsbanken. [Planering - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Boverket har gjort en sammanställning över lagändringar från år 2014 och fram till nu. [Lagändringar av betydelse för översiktsplanering - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Länsstyrelsens bedömning av granskningsyttrandenas aktualitet

Granskningsyttranden är aktuella.

Statliga intressen

Nedan framför Länsstyrelsen intressen som särskilt vill understrykas inför framtagande av planeringsstrategi eller en ny översiktsplan.

Riksintressen

Pågående översyn av riksintressen enligt 3 kap. 6–8 §§ miljöbalken
Regeringen gav i januari 2020 Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Statens energimyndighet, Tillväxtverket och Trafikverket att tillsammans med Boverket som samordnande myndighet göra en översyn av sina respektive anspråk på områden av riksintresse. I uppdraget ingår att:

- Se över och precisera kriterierna för vilka områden som ska anses vara av riksintresse enligt 3 kap. 6–8 §§ miljöbalken (MB).
- Utvärdera om de nuvarande anspråken på områden av riksintresse enligt 3 kap. 6–8 MB motsvarar de kriterier som tas fram och ta ställning till om dessa anspråk behöver ändras.

Sammantaget ska översynen leda till en kraftig minskning av såväl antalet anspråk som den samlade areella utbredning. Boverket har tagit fram en slutrapport som redovisar den del av uppdraget som avser kriterierna för områden av riksintresse.

[Översyn av kriterierna för och anspråk på områden av riksintresse - Boverket](#)

Riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken

Det är angeläget att kommunen juridiskt säkerställer befintliga riksintresseområden för kulturmiljövård genom att upprätta detaljplaner alternativt områdesbestämmelser för de områden där sådana saknas, till exempel Sör Amsberg och Torsångsbygden. För andra riksintressen såsom Bergslagsbyn kan översyn av befintliga bestämmelser behövas då en stor del av bebyggelsen genomgått negativa förändringar trots befintliga områdesbestämmelser. Vad gäller riksintresset Hushagen har kommunen i egenskap av förvaltare en viktig förebildlig roll vad gäller tillvaratagande av kulturmiljövärden såväl i framtagande av kunskapsunderlag som i antikvariska ställningstaganden i samband med löpande underhåll och ändringar.

Länsstyrelsen saknar vidare beskrivningar av vilka hot som finns mot kulturvärdena från konkurrerande intressen och vilka möjligheter till positiv utveckling av kulturvärdena som finns i de olika riksintesseområdena.

Riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken

Avgränsning och värdebeskrivning för riksintresset för friluftsliv, FW 16 ”Gyllbergen” har uppdaterats 2016. Riksintesseområdet berör även Gagnefs och Ludvika kommuner.

År 2017 beslutade Naturvårdsverket att FW 26 ”Runn med Ösjön, Vikasjön och Kyrkbytjärn” utgör riksintresse för friluftslivet. Det berör även Falu kommun.

Riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap. 8 § miljöbalken

Trafikverkets senaste uppdatering av riksintresseanspråk för kommunikation gjordes i maj 2018.

Trafikverket arbetar med ett nytt utpekande av riksintressen för trafikslagets anläggningar. Utpekandet utgår från Trafikverkets nya kriterier för riksintresseutpekanden från 2020. Trafikverket bedömer att nya utpekanden kommer under hösten 2022.

Riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap. 9 § miljöbalken

Mot bakgrund av att det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och i Europa har försämrats tillkommer förändrade mål för det militära och civila försvaret.

Försvarsmaktens senast fattade beslut om gällande riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § MB togs den 3 januari 2020.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) arbetar kontinuerligt med att identifiera mark eller vattenområden som kan vara av riksintresse för totalförsvarets civila delar.

Miljökvalitetsnormer

Av översiktsplanen ska framgå att miljökvalitetsnormer (MKN) för luft, vatten och buller följs i efterkommande planering, prövning och beslut.

I gällande översiktsplan behöver skrivning om Vattendirektivet revideras då det finns gränsvärden för metaller. Det framgår i VISS vilka vatten som är påverkade av metaller och från vilken verksamhet.

Utifrån planläggning för etablering runt Runn bör ställningstaganden som innebär en minskad påverkan från de ämnen vars halter överskrids i Faluån/Runn hanteras. MKN för dessa vatten medför att åtgärder krävs för att de ska uppnås. Det bör därför finnas en beskrivning av vad MKN, och de undantag från MKN för vissa ämnen (kadmium och bly) som läcker från förorenade områden, innebär för planeringen. Undantag betyder exempelvis att en ökad påverkan av dessa metaller från andra verksamheter som exempelvis dagvatten eller avloppsreningsverk inte kan tillåtas om det medför en försämrad status. Det är därför av största vikt att även planera för utsläppsreducerande åtgärder vid exploatering av områden kring ex. Runn.

Hälsa och säkerhet

Av översiktsplanen ska framgå kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra. Boverket har tagit fram en vägledning avseende hälsa, säkerhet och risker. Ett avsnitt i vägledningen behandlar hur frågorna kan hanteras i översiktsplaneringen.

[Hälsa, säkerhet och risker - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Översvämningsrisk sjöar och vattendrag

MSB har en översvämningskartering för Dalälven 2013. Denna är klimatanpassad för slutet av seklet. Sedan tidigare finns också Dalälvens Vattenregleringsföretags kartering av dagens flöden för Dalälven från 2012.

[Översvämningsportalen - MSB](#)

Länsstyrelsen har tagit fram, en vägledning för översvämning, ras och skred i fysisk planering. I vägledningen finns rekommendationer om tillämpning av karteringarna och hur man bör förhålla sig till översvämningsrisken för olika typ av markanvändning.

[Riskvägledning översvämning, ras och skred Länsstyrelsen i Dalarnas län](#)

Översvämningsrisk skyfall

För att skapa en inledande förståelse för översvämningsrisker med avseende på skyfall rekommenderas att ha tillgång till en karta som visar topografi i förhållande till samhällsstrukturen. Utifrån det kan man skapa en översiktlig förståelse för hur topografin påverkar översvämningsrisker genom att studera höjdkurvor eller höjdkartor uppbyggda som raster. Länsstyrelsen levererade en lågpunktskartering för tätorter i länet till kommunerna 2015.

[Klimatrelaterade risker i översiktsplanering - metodstöd | Länsstyrelsen Västra Götaland](#)

Ras, skred och erosion

Kartvisningstjänsten på SGU:s hemsida visar vilka underlag som finns avseende ras, skred och erosion i kommunen. Utifrån dem kan man få en övergripande bild av riskerna och sedan komplettera med kommunala underlag vid behov.

[SGUs Kartvisare](#)

SGI har också tagit fram en vägledning om vilka kartunderlag som finns framtagna för frågeställningar inom ras, skred och erosion samt hur de kan användas och tolkas.

[Kartunderlag om ras, skred och erosion - SGI](#)

Som komplement till vägledningen finns en kartvisningstjänst där alla berörda underlag och tillhörande produktbeskrivningar finns samlade.

[Kartvisningstjänst Ras, skred, erosion - SGI](#)

I de flesta fall räcker det att inhämta kunskap om markförhållanden från de underlag som är framtagna av olika nationella och regionala myndigheter. I de fall där det finns riskområden utpekade i dessa underlag behöver den informationen föras in i kommunens översiktsplan, eftersom det i dessa områden kan finnas förhållanden som av väsentlig grad kan påverka markanvändningen i kommunen.

MSB har tagit fram översiktliga stabilitetskarteringar för finkorniga jordarter i bebyggda områden. MSB har tagit fram översiktliga stabilitetskarteringar för morän och grova jordar och för finkorniga jordarter i bebyggda områden. I båda karteringarna finns områden i Borlänge där risker för ras och skred kan finnas.

[Länk till kartering i morän och grova jordar 2013](#)

[Länk till översiktlig stabilitetskartering finkorniga jordar 2017](#)

Klimatanpassning

Metodstödet klimatrelaterade risker i översiktsplaneringen, se ovan under rubrik ”översvämningsrisk skyfall” är bland annat till hjälp för kommunen att identifiera byggda miljöer som riskerar att drabbas av klimatrelaterade risker samt ta ställning till hur kommunen avser att hantera dessa risker. På klimatanpassning.se finns mer information och webbplatsen uppdateras löpande med nya underlag.

Länsstyrelsen har beställt kommunspecifika rapporter av SMHI över framtidsklimat och hur klimatrelaterade risker kan tänkas utvecklas i framtiden.

Kommunen bör som utgångspunkt för översiktsplaneringen ta fram riktlinjer och strategier för dagvattenhantering.

Transporter farligt gods

Länsstyrelsen har en vägledning för planläggning intill transportleder för farlig gods.

[Farligt gods - rikshantering i fysisk planering - Länsstyrelsen i Dalarnas län](#)

Buller

Utöver Förordning om trafikbuller (SFS 2015:216) vill Länsstyrelsen lyfta fram att Boverket har tagit fram allmänna råd om industri- och annat verksamhetsbuller (2020:2) och en reviderad vägledning som knyter an till de allmänna råden.

Trafikverket gör kapacitets- och trafiksäkerhetshöjande åtgärder på järnvägen. Det kan medföra ökad trafik och högre hastigheter, vilket påverkar framtida boende till exempel i form av högre bullernivåer.

Vatten och avlopp

Grund- och dricksvattenförekomster ska redovisas och skyddas i översiktsplanen. Översiktsplanen ska förhålla sig till kommunens VA-plan.

Dricksvattenförsörjning och avloppsrening – vattentjänsterna – utgör grundläggande samhällstjänster som kommunen behöver planera för. Kommunen är samhällsplanerare, markägare, verksamhetsutövare, tillsynsmyndighet och ytterst ansvarig för allmän vattenförsörjning och avlopp (VA). Länsstyrelsen i Dalarnas län har tagit fram en vägledning om hur VA frågorna kan komma in i den översiktliga planeringen.

[VA i fysisk planering | Länsstyrelsen i Dalarnas län](#)

Länsstyrelsen har utrett i vilka områden i länets alla kommuner som det kan finnas behov av allmänna vattentjänster. Hänsyn har tagits till området lokala förutsättningar om att ordna eget dricksvatten samt för att ta om hand eget spillvatten.

[Eventuellt behov av allmänna vattentjänster](#)

Dricksvattenförsörjning

Efter regeringens SOU 2016:32, En trygg dricksvattenförsörjning, har regeringen satsat på att höja skyddet för dricksvatten bland annat genom att ge länsstyrelserna utökade medel för att fastställa nya vattenskyddsområden samt revidera vattenskyddsområden. En förutsättning för länsstyrelsernas arbete med fastställande är att kommunerna arbetar med att ta fram underlag för både nya vattenskyddsområden och för sådana som är i behov av revidering.

Förorenade områden

Översiktsplanen bör innehålla översiktlig information om hur situationen med förorenade områden ser ut i kommunen samt upplysning om hur man kan ta del av den kunskap om föroreningsituationen som finns tillgänglig genom länkning till ajourhållet register över förorenade områden i form av EBH-stödet (nationell databas över potentiellt och konstaterat förorenade områden) och länsstyrelsernas Webb-GIS.

Därutöver är det viktigt att beskriva hur föroreningsfrågan ska hanteras i det fortsatta detaljplanerings- och lovgivningsarbetet. Riktlinjerna bör vara generella och inte peka ut enskilda, eller vissa specifika typer, av

objekt. Riktlinjerna bör heller inte ange till vilken nivå avhjälpandeåtgärder ska ske då dessa bedömningar kräver mer utredningar.

Mellankommunal samordning

Mellankommunala frågor som Borlänge kommun behöver förhålla sig till strategiskt är bland annat transporter, både luft, järnväg och väg. Vidare är vattenförsörjningsintresset enligt regional vattenförsörjningsplan, vattenskyddsområden, dricksvattensförekomst och grundvattenförekomster kommunövergripande. Samverkan inom bostadsförsörjning och arbetsmarknad samt handelns påverkan på angränsande kommuner är av mellankommunal karaktär. Påverkan på landskapet samtidigt som behovet av vindkraft finns är en översiktlig fråga som berör mellankommunalt.

Övriga allmänna intressen

Bostadsförsörjning

Riktlinjer för bostadsförsörjning

Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar gäller från den 1 januari 2014 (SFS 2000:1383). Riktlinjer för bostadsförsörjning är ett av kommunens underlag för att motivera vilken mark och hur mycket mark som tas i anspråk i bland annat översiktsplaneringen.

Den 1 oktober 2022 ändras lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Förändringen innebär att den analys som ska ligga till grund för kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjning ska ha en tydligare inriktning mot eventuell bostadsbrist i den egna kommunen. Kommunerna ska bland annat analysera vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. Boverket ska tillhandahålla underlag till kommunerna.

[Ett bättre underlag för åtgärder på bostadsmarknaden Civilutskottets Betänkande 2021/22:CU17 - Riksdagen](#)

Boverket tog 2020 fram en uppdaterad handbok om bostadsförsörjningsplanering.

[Startsida - Planering för bostadsförsörjning - Boverket](#)

Våld i nära relation, vuxna och barn.

När personer utsatts för våld i nära relationer ska kommunen/socialtjänsten erbjuda stöd och hjälp i form av lämpligt, tillfälligt boende till den som behöver det.

För att kommunen ska kunna erbjuda individuellt anpassade insatser krävs att socialtjänsten har kännedom om lämpliga tillfälliga samt stadigvarande boenden för olika personers behov. Socialtjänsten/individ och familjeomsorg bör vara involverad i framtagandet av riktlinjer för bostadsförsörjning eller erbjudas möjlighet att inkomma med synpunkter utifrån sin kännedom om målgruppens individuella behov av bostad. På så sätt kan man säkerställa att denna grupp blir synlig i riktlinjerna och att det finns beredskap för målgruppens behov av boende.

Regional bostadsmarknadsanalys

Länsstyrelsen tar årligen fram en regional bostadsmarknadsanalys. Analysen grundar sig till stor del på kommunernas svar i bostadsmarknadsenkäten och presenterar läget på bostadsmarknaden i länet.

Energi och klimat

Den fysiska planeringen har en viktig roll både vad gäller minskad energianvändning och övergången till fossilfri energi.

Det handlar om att planera för ökad produktion av förnybar el genom främst utbyggnad av vindkraft och solenergi samt att övergå till användning av uteslutande fossilfri el och förnybara bränslen.

Den fysiska planeringen kan även bidra till smartare energisystem och ökad energieffektivisering, bland annat genom att värna och bygga ut fjärrvärme. Att planera bebyggelse med hänsyn till befintlig infrastruktur och flaskhalsar för energidistribution (el och fjärrvärme) bidrar till effektivare energisystem i stort.

En stor del av övergången till fossilfrihet behöver lösas genom ökad elektrifiering. Elektrifieringen av samhället ställer ökade krav på kommunerna att aktivt delta i tidig planering och dialog om elbehov, att planera för elnät, att hushålla med el-effekt.

Kommuner har enligt lagen om kommunal energiplanering krav på att ha en aktuell plan för kommunens energiförsörjning. Planen kan finnas som en separat plan eller ingå i till exempel en översiktsplan. Planen behöver visa kommunens nuvarande och framtida energibehov utifrån planerad utveckling samt större energianvändare. Planen behöver även visa hur kommunen planerar för att kunna tillgodose behovet med uteslutande fossilfri energi.

Kommunens bidrag till ökad energiproduktion kan handla om:

- att planera områden för vindkraft

- att planera för ökad solenergiproduktion i befintlig och ny bebyggelse
- att planera för ökad kraftvärmeproduktion
- att planera för att nyttja restvärme från olika verksamheter

Energiförsörjning har en tydlig koppling till kris- och beredskapsplanering.

En checklista för Begränsad klimatpåverkan i fysisk planering har publicerats våren 2022. Målet är att ge stöd i planeringen så att den medverkar till en minskad klimatpåverkan. Checklistan är tänkt att vara ett stöd inom både översikts- och detaljplanering.

[En checklista för Begränsad klimatpåverkan](#)

Hållsam Dalarna är ett nätverk som bidrar till att påverka den strategiska fysiska samhällsplaneringen i Dalarna i en mer hållbar riktning genom att;

- höja kunskap, kompetens och ambitioner bland länets planeringsaktörer
- främja gränsöverskridande samverkan och synergier mellan olika sektorer, aktörer och planeringsnivåer
- stödja planeringsaktörernas förmåga att gå från vision till verklighet.

Vindkraft

I januari 2021 presenterade Naturvårdsverket och Energimyndigheten en gemensam nationell strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad.

Strategin bygger på ett antagande om ett totalt nationellt utbyggnadsbehov av vindkraft till 2040-talet på 100 TWh, varav 80 TWh på land.

I strategin föreslås att länsstyrelserna genomför regionala analyser tillsammans med berörda aktörer i länet. Planeringsunderlaget ska visa potentiella områden för vindkraft och om det är möjligt att åstadkomma en utbyggnad enligt det fördelade utbyggnadsbehovet av vindkraft i länet. För Dalarnas del 7,5 TWh.

[Strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad - Energimyndigheten](#)

Länsstyrelserna i Dalarnas län och Värmlands län har på uppdrag av Energimyndigheten och Naturvårdsverket den 1 maj 2022 startat upp ett projekt att analysera potentialen för hållbar vindkraftsutbyggnad i länen.

Arbetet kommer att ske i nära samverkan med Försvarmakten, kommunerna i länen, vindkraftbranschen och nätägare med flera och pågå under två år.

Under projektets två år ska tas fram:

- en nulägesanalys för vindkraft i länet,
- ett regionalt planeringsunderlag för vindkraft som ger stöd i kommunernas översiktsplanering,
- en bedömning om vi kan nå det föreslagna utbyggnadsbetinget på 7,5 TWh el och det regionala elbehovet,
- en metodbeskrivning för hur Försvarmaktens intressen kan hanteras i planeringsunderlaget.

Friluftsliv

Kommunen bör se över grönyteplaner med tanke på kvalitet och kvantitet för att stärka friluftslivet genom att hänsyn tas till faktorer som trygghet, ålder, socioekonomi samt förmågan att röra sig i naturen. Att öka kommuninneväånarnas tillgänglighet till grönytor innebär också ett arbete för ökad demokrati och jämställdhet.

Löpande hänsyn bör tas i samhällsplaneringen för att tillgodose behovet av natur i nära anslutning till förskolor och skolor, så kallad skolnära natur.

Hur våra samhällen och städer är utformade påverkar hur vi arbetar, lever, umgås och förflyttar oss vilket påverkar vår hälsa. Studier visar att vi mår bra av friluftsliv där naturkontakten främjar våra levnadsförhållanden. I forskningen har 300 meter visat sig vara ett gränsvärde för hur långt man är beredd att gå till ett grönområde för att man ska använda det ofta.

[Grönplanera! – En vägledning om kommunal grönplanering - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Infrastruktur

Transportsektorn står för en stor del av klimatpåverkan där en stor del kommer från persontrafiken.

Den fysiska planeringen behöver peka ut en prioritering av kollektivtrafik samt gång- och cykelvägar. Dessutom behöver den geografiska placeringen av olika verksamheter bidra till minskat transportbehov, både för personer och gods.

Kommuner behöver planera infrastrukturen för laddinfrastruktur för elbilar och tankstationer för biodrivmedel och vätgas, vilket kräver avsättning av strategiska markområden.

Digital infrastruktur

År 2016 presenterade regeringen en ny bredbandstrategi Sverige helt uppkopplat 2025 vars långsiktiga målsättning är att 98 % av alla hushåll och företag i hela Sverige bör ha tillgång till 1 Gbit/s senast år 2025 samt att det bör finnas tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet där människor normalt befinner sig senast år 2023.

[Sverige helt uppkopplat 2025 - en bredbandsstrategi - Regeringen](#)

Sedan 2011 är elektroniska kommunikationer enligt PBL ett allmänt intresse som ska tas hänsyn till vid planläggning. För kommunerna innebär det en skyldighet att inkludera bredbandsinfrastruktur i översikts- och detaljplaner och möjlighet att i detaljplan reservera mark för ändamålet. Sedan 2017 är bredbandsanslutning infört som ett tekniskt egenskapskrav för byggnader och byggnadsverk (8 kap. § 4 PBL) och Boverket har tagit fram nya allmänna råd (2017:1) om bredbandsanslutning.

Jordbruksmark

Jordbruksmarken är en långsiktig resurs som aldrig kan ersättas när den väl exploaterats trots det så fortsätter jordbruksmarken att exploateras i samma takt som tidigare. Den brukade åkerarealen i Dalarna nådde sin topp 1944 med 109 000 ha och har sedan stadigt minskat och var 2019 nere på 59 000 ha.

Arealerna jordbruksmark minskar därmed för varje år samtidigt som jordbruksmarkens betydelse blir allt viktigare. Dels genom att klimatförändringarna minskar möjligheten till att producera livsmedel på flera håll i världen, befolkningen ökar vilket i sin tur ökar behovet av att producera mer livsmedel och det i sin tur pekar på behovet av att kunna producera maten regionalt och därmed vikten av att i möjligaste mån bevara jordbruksmarken regionalt och lokalt. Länsstyrelsen gör bedömningen att länets jordbruksmark till största del är brukningsvärd.

Om kommunen redovisar förändringar av markanvändningen så bör det framgå av översiktsplanen att kommunen utrett detta enligt de tre steg som anges i 3 kap. 4 § MB, nämligen:

1. Är jordbruksmarken brukningsvärd?
2. Är den aktuella förändrade markanvändningen ett väsentligt samhällsintresse?

3. Varför är förutsättningarna att ta annan mark i anspråk inte tillfredställande?

För ytterligare information och tips hur kommunerna kan jobba med frågan så hänvisar vi till Jordbruksverkets material;

[Kommunens möjligheter att bevara och utveckla jordbruksmarkens värden](#)

Andelen jordbruksmark som totalt exploaterats i Borlänge enligt Jordbruksverkets rapporter ”Exploatering av jordbruksmark” åren 2011–2020 är den högsta av länets kommuner med 34 hektar.

Kulturmiljö

Borlänge kommun har inlett arbetet med att ta fram ett nytt kulturmiljöprogram vilket är mycket positivt. För att tillvarata kulturmiljövärden i samband med plan- och bygglovshantering bör kommunen öka sin sakkunnighet inom området.

Naturmiljö

Naturresevat

Sedan översiktsplanen antogs har 6 naturresevat bildats i kommunen.

2045348 Åkersmyra
2045295 Reptjärnsberget
2052888 Lusmyran
2002068 Frostbrunnsdalen
2002053 Lennheden
2051841 Tures äng

Grön infrastruktur

Alla länsstyrelser har ett regeringsuppdrag att ta fram och arbeta med en handlingsplan för grön infrastruktur. Dalarnas handlingsplan för grön infrastruktur antogs 2018.

[Regional handlingsplan - Länsstyrelsen i Dalarnas län](#)

Handlingsplanen är ett viktigt kunskapsunderlag och verktyg för arbetet med naturvärden, biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Värdetrakter för skogsmarker, våtmarker och gräsmarker finns utpekade och fler kan tillkomma i det fortsatta arbetet med grön infrastruktur.

Värdetrakterna för Dalarnas län finns tillgängliga i planeringskatalogen.

I arbetet med grön infrastruktur är det särskilt viktigt att även titta utanför kommungränsen för att se vilka värdetrakter, skyddade områden

eller andra utpekade områden som berör naturvärden, biologisk mångfald och ekosystemtjänster i kommunens gränstrakter. En planering där sådana områden länkas ihop över kommun- och länsgränser är viktigt i arbetet med grön infrastruktur.

Värdetrakter för skog i Borlänge kommun: Djurmo–Helgå (WG0009), Länsklacken (WG0010) och Gyllbergen (WG0007). Alla sträcker sig även in i angränsande kommuner.

Värdetrakter för gräsmark i Borlänge kommun: Norr Amsberg (WE0016), Borlänge-Gustafs (WE0028) och Laxsjön-Hästberg (WE0023). Alla dessa sträcker sig även in i angränsande kommuner.

Värdetrakter för våtmarker saknas i Borlänge kommun.

Ekosystemtjänster

Boverket har flera bra underlag som stöd för att arbeta med ekosystemtjänster i planprocessen.

[Ekosystemtjänster i den byggda miljön – vägledning & metod - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Boverket och Naturvårdsverket har också tagit fram en gemensam nationell vägledning för kommunal grönplanering.

[Grönplanera! – En vägledning om kommunal grönplanering - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

LISområden vid väg och järnväg kan påverka och påverkas av järnväg både när områdena ligger nära och längre ifrån järnvägen. Det kan ge ökad trafik i befintliga plankorsningar på ett större avstånd från LISområdet. Det kan bli buller och risker på grund av farligt godstransporter för områden nära järnväg. Helhetsgrepp behöver tas vid planeringen.

Sociala aspekter

En god och jämlik hälsa ökar livskvaliteten för individen samtidigt som den ger samhällsekonomiska vinster. De positiva hälsoeffekterna av stadsgrönska och grönområden är oftast mest påtagliga i socialt utsatta områden. Välplanerade gemensamma miljöer kan bidra till kommunikation och social samverkan, vilket i sin tur kan förbättra människors självaktning och bidrar till att minska risken för socialt utanförskap.

Jämställdhet och jämlikhet

Jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma makt att forma samhället och sina egna liv. Detta sker genom bland annat en jämn fördelning av kvinnor och män inom samhällets alla områden, exempelvis inom olika utbildningar, yrken, fritidsaktiviteter och maktpositioner.

När kvinnor och mäns kunskap, erfarenhet och värderingar tas tillvara utvecklas samhällen där fler perspektiv har fått möjlighet att påverka. Jämlikhet handlar om alla individers lika värde oavsett kön, etnisk tillhörighet, sexuell läggning, religion eller social tillhörighet. Att sträva efter jämställdhet gynnar samtidigt arbetet för ett jämlikt samhälle.

Könsuppdelad statistik är nödvändig för att kunna synliggöra kvinnor och mäns olika levnadsmönster och livsförhållanden, samt för bättre underlag för beslut och prioriteringar.

Det bör uppmärksammas att kvinnor och män generellt har olika livs- och förflyttningsmönster och att kön har betydelse för hur människor använder sin tid och platser. I den översiktliga planeringen kan jämställdhet kopplas till exempelvis infrastruktur- och trygghetsfrågor i det offentliga rummet. Planeringen kan skapa förutsättningar för att binda samman livet i den privata sfären med livet i den offentliga miljön och ge dem samma värde och status i planeringsprocessen.

[Jämställdhet i Sverige | Jämställdhetsmyndigheten](#)

Migration och integration

Det sammantagna ansvaret som kommunen behöver ta inom dessa områden kräver en beredskap och kapacitet att hantera den akuta situationen men även stödjande strukturer för att inte bidra till utanförskap.

För att undvika att främja strukturer som både exkluderar och diskriminerar människor så är det viktigt att bygga upp en ökad förståelse kring frågan.

[Den segregerande integrationen - Regeringen](#)

- Enligt bostättningslagen (2016:38) är alla kommuner skyldiga att ta emot nyanlända för bostättning. [Bostättning i en kommun - Migrationsverket](#)
- I och med globaliseringen och möjligheten till ökad rörlighet samt ett omvärldsläge med klimatförändringar och konflikter kan det antas att vi allt oftare kommer att påverkas genom ett ökat mottagande av flyktingar.

Trygghet

En femtedel av befolkningen känner sig otrygga när de går runt i sitt bostadsområde på kvällen, de flesta är kvinnor. Det är även vanligare hos boende i lägenhet att känna otrygghet än vad det är hos boende i småhus.

Många svenskar känner sig otrygga när de vistas utomhus. Enligt Brottsförebyggande rådets senaste trygghetsundersökning känner sig 20 procent otrygga när de är ute under kvällstid. Många känner sig så otrygga att de väljer att gå andra vägar och en del avstår helt från att lämna hemmet.

De som känner sig mest otrygga är kvinnor. Fyra av tio kvinnor uppger att de känner sig otrygga när de vistas utomhus på kvällen. Undersökningen visar även att ens boendeform kan vara avgörande hur man känner för att vistas ute på kvällen. 25 procent av de som bor i lägenhet uppger att de känner sig otrygga på kvällen medan motsvarande siffra för boende i småhus är 14 procent.

[BoTryggt2030 - en informationsfolder | Stiftelsen Tryggare Sverige](#)

Funktionsnedsättning

Definitionen av Universell utformning i Funktionsrättskonventionen inkluderar alla människor i samhället med eller utan funktionsnedsättning. Det handlar alltså om ett sätt att arbeta med design och samhällsbyggande som ska gynna alla – inte bara personer med funktionsnedsättning. Universell utformning är viktigt för den långsiktiga hållbarheten och vikten av att redan från början utforma bostäder så att alla i samhället kan inkluderas på lika villkor.

Totalförsvaret

Beredskap - Samhällsviktig verksamhet samt totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen

MSB har tagit fram en vägledning för identifiering av samhällsviktig verksamhet. Identifiering av samhällsviktig verksamhet kan användas som underlag för arbete med säkerhetsfrågor avseende fysisk planering.

[Vad är samhällsviktig verksamhet? - MSB](#)

MSB har under 2021 tagit fram en vägledning för att beakta totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen. Vägledningen beskriver bland annat hur totalförsvarets behov kan kopplas till den fysiska planeringen samt vilka olika typer av intressen som kan vara viktiga att beakta ur totalförsvarsynpunkt.

[Totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen - MSB](#)

Nationella mål, planer och program

Boverket har listat alla nationella mål som är relevanta för den fysiska planeringen. De är uppdelade i fem olika kategorier: demografi, bebyggelse, ekonomi, natur och miljö samt infrastruktur.

[Nationella mål - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Energi och klimat

Det nationella målet är att Sverige senast 2045 ska ha nettonollutsläpp, varav minst 85 procent av reduktionen av utsläpp ska ske i Sverige. För att nå dit har riksdagen beslutat om följande etappmål:

- Utsläppen av växthusgaser ska vara 63 procent lägre 2030 jämfört med 1990 (gäller verksamheter som inte omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter).
- Utsläppen för inrikes transporter exklusive inrikes flyg ska vara 70 procent lägre år 2030 jämfört med 2010.
- Energianvändningen ska vara 50 procent effektivare 2030 jämfört med 2005 (genom minskad energiintensitet).

Elproduktionen ska år 2040 vara 100 procent förnybar (men det är inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft).

[Mål för miljö och klimat – Regeringen](#)

Gestaltad livsmiljö

I maj 2018 beslutade riksdagen om nytt nationellt mål för arkitektur-, form- och designpolitiken för hållbara gestaltade livsmiljöer. Det övergripande målet är att arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön. Det ska uppnås genom att:

- hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden
- kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids
- det offentliga agerar förebildligt
- estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas

- miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla
- samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

En gestaltad livsmiljö innefattar inte bara arkitektur, form och design, utan också bl.a. konst, historiska sammanhang och sociala värden, där landskap, kulturarvet och kulturmiljön är självklara delar.

[Politik för gestaltad livsmiljö - Regeringen](#)

[Arkitektur och gestaltad livsmiljö - Boverket](#)

Folkhälsa

Det nationella målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhällliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Boende och närmiljö är ett av åtta områden inom folkhälsopolitiken. Att ha tillgång till en god bostad i ett område som ger samhällliga förutsättningar för social gemenskap bidrar till trygghet, tillit och en god och jämlik hälsa. Åtgärder för en mer jämlik hälsa bör inriktas på att bryta boendesegregationen men också på ett hållbart byggande, som motverkar exponering för skadliga miljöfaktorer.

Folkhälsan är en av vår tids stora utmaningar. Trots att vi lever längre och mår bättre, ökar andelen hälsoproblem som orsakas av våra levnadsvanor.

De största folkhälsoproblemen är tydligt kopplade till att vi rör oss för lite. Levnadsvanorna är individuella, men de påverkas av hur livsvillkoren i samhället ser ut, som till exempel hur den byggda miljön är utformad och strukturerad, människors tillgång till attraktiva gång- och cykelvägar eller till parker och grönområden.

[God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik - Regeringen](#)

Infrastruktur

Nationell plan för transportsystemet 2018–2029 omfattar järnvägar, sjöfart och det nationella vägnätet och revideras vart fjärde år. Den 7 juni 2022 fastställde regeringen den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033.

[Nationell plan 2022–2033 \(trafikverket.se\)](#)

Livsmedelsförsörjning

Den svenska livsmedelsstrategin som antogs 2017 omfattar hela livsmedelskedjan, och gäller fram till år 2030. Det övergripande målet med strategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala produktionen av livsmedel ökar, samtidigt som vi når relevanta miljömål.

Skogsmark

2018 fattade regeringen beslut som Sveriges första nationella skogsprogram. I skogsprogrammets övergripande vision är att ”Skogen, det gröna guldets, ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi”.

[Sveriges första nationella skogsprogram - Regeringen](#)

Friluftsliv

Statistik från SCB visar att vistelse i skog och mark har ökat med mer än 30% sedan 2018 vilket gör det väldigt viktigt för kommunerna att planera för ökat friluftsliv och utevistelse. Av de 10 nationella friluftslivsmålen bör i översiktsplaneringen följande 5 mål särskilt uppmärksammas:

1. *Tillgänglig natur för alla*, 4. *Tillgång till natur för friluftsliv*, 5. *Attraktiv tätortsnära natur*, 8. *Ett rikt friluftsliv i skolan samt* 9. *Friluftsliv för god folkhälsa*

[Sveriges friluftslivsmål - Naturvårdsverket](#)

Regionala mål, planer och program

Dalastrategin

Den regionala utvecklingsstrategin beslutades 2021 och är en övergripande strategi för gemensamma regionala utvecklingsarbetet med mål och prioriteringar fram till 2030.

[Dalastrategin - Region Dalarna](#)

Dalarnas miljömål

Åtgärdsprogrammet för Dalarnas miljömål omfattar cirka 200 åtgärder och gäller 2018–2022. Hållbar samhällsplanering och klimatanpassade transporter är ett av områdena som bedöms vara särskilt viktigt att genomföra.

[Åtgärdsprogram inom miljömål | Länsstyrelsen i Dalarnas län](#)

Infrastruktur och kollektivtrafik

Regional transportinfrastrukturplan för Dalarna 2018–2029 är föremål för revidering.

Region Dalarna tar fram ett regionalt trafikförsörjningsprogram.

Funktionellt prioriterat vägnät

Trafikverket har pekat ut vägar som del av ett funktionellt prioriterade vägnätet där nationell och regional framkomlighet ska värnas och åtgärder som negativt påverkar denna ska undvikas. Trafikverket är restriktiva med anslutningar till dessa vägar, utmed vilka trafikförsörjning av utbyggnadsområden i första hand ska ske via kommunala gator och mindre allmänna vägar. Under 2019 genomfördes en översyn av det funktionellt prioriterade vägnätet.

Klimatanpassning

Länsstyrelsen har tagit fram en regional plan för klimatanpassning. En av åtgärderna i handlingsplan handlar om att stärka hänsynen till värmerelaterad ohälsa i fysisk planering.

[Regional plan för klimatanpassning i Dalarna](#)

Vattenförsörjningsplan

Översiktsplanen ska förhållas till regional vattenförsörjningsplan.

Livsmedelsstrategi

I Dalarnas regionala livsmedelsstrategi mot 2030 finns visionen ”Mer värden med mat från Dalarna”. Det övergripande målet är att med konkurrenskraftiga företag och hållbara metoder ska livsmedelsproduktionen i länet öka och ge smakrika och hälsosamma livsmedel som skapar sysselsättning, hållbar tillväxt och en levande landsbygd för nuvarande och kommande generationer i hela Dalarna.

[Dalarnas regionala livsmedelsstrategi Länsstyrelsen i Dalarnas län](#)

Dalarnas energi- och klimatstrategi

Den ger vägledning för klimat- och energiarbetet med målsättningar samt prioriterade områden för resurseffektivisering, energiomställning och minskad klimatpåverkan fram till år 2030 och 2045.

Strategin finns att hitta på www.energointelligent.se

Strategin genomförs i sju sektorer och inom varje sektor tas färdplaner fram för hur målen ska nås. En färdplan som redan publicerats och som

har betydelse för kommunal planering är ”Färdplanen för trygg fossilfri elförsörjning”.

Genom Hållsam bidrar Dalarna i högre grad till miljö- och klimatmålen och de globala målen för hållbar utveckling, Agenda 2030.

Kommunerna är en central målgrupp för Hållsam och en ambition är att de ska få stöd och nytta av nätverket och dess insatser.

Mer om Hållsam finns i Länsstyrelsen Dalarnas rapport 2021:08

[Hållsam Dalarna - slutrapport Strategiskt hållbar samhällsplanering i Dalarna](#)

Skogsmark

Strategin är framtagen för att nå ett kostnadseffektivt formellt skydd av skog. Den ska användas i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålet Levande skogar.

[Strategi för formellt skydd av skog i Dalarnas län](#)

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Åsa Lindqvist med länsarkitekt Frida Ryhag som föredragande. Flertal berörda enheter på Länsstyrelsen har deltagit i arbetet med framtagandet av yttrandet. Berörd statlig myndighet har hörts för bedömning om granskningsyttrandenas aktualitet.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia till

Trafikverket